

Говор предсједавајућег Представничког дома Парламентарне скупштине Босне и Херцеговине др Дениса Звиздића на Енергетском самиту у Неуму

Неум, 23. март 2022.

"Уважене екселенције,

Поштовани гости,

Даме и господо,

Задовољство ми је обратити вам се поводом почетка одржавања овог самита на којем ће се, у оквиру врло актуелне агенде, расправљати о једном од најважнијих питања за одрживи економски развој и очување битног сегмента укупног суверенитета БиХ, а то је питање енергетске сигурности која ће, према мишљењу водећих стручњака и аналитичара, уз умјетну интелигенцију и утрку у свемиру бити један од кључних фактора у постизању напретка, просперитета, па преимућства и равнотеже моћи.

Због тога ће од нашег односа према енергији овисити наша садашњост, али и будућност. Због тога нам треба што хитнија, али безболнија транзиција ка чистој енергији.

Као што знате, у БиХ имамо усвојену Оквирну енергетску стратегију до 2035. која даје контекст и смјер развоја енергетике у Босни и Херцеговини, те тражи прави баланс у контексту „енергетске трилеме“.

Дугорочна визија енергетике у Босни и Херцеговини је стварање конкурентног и дугорочно одрживог енергетског састава који би се базирао на неколико кључних сегмената: ефикасном кориштењу ресурса, сигурној и приступачној енергији, ефикасном кориштењу енергије, успјешној енергетској транзицији и одговорности према заштити околиша и сарременом регулаторно-институционалном оквиру, односно политикама одрживог развоја које у балансу имају три аспекта: а) сигурност опскрбе, б) конкурентност цијена и ц) политику декарбонизације, односно чишће енергије.

Због тога ће покретање правих улагања, тржишних и регулаторних реформи у свим сегментима енергетике, бити од критичне важности за Босну и Херцеговину, јер ће довести до инвестиционог циклуса који ће, сасвим сигурно и поуздано, имати позитиван и подстицајан ефекат на цјелокупну економију.

Ми смо у БиХ, свјесни глобалних политичких, сигурносних, економских и енергетских токова, спремни за прилагођавање промјенама, али тако озбиљну транзицију не можемо провести сами. Желимо бити дио мултилатералног глобалног одговора на питање заштите околиша и борбе против климатских промјена, али исто тако желимо да Европа и свијет помогне малим земљама чија економија у великој мјери зависи од термоелектрана на угаљ и других постројења који емитурају CO₂. То је сада, када имамо енергетску кризу изазвану ратом у Украјини, потребније више него икада прије.

У тренутку док ово све говорим, количина штетних емисија је за чак 50% већа него у преиндустријском периоду. То нам јасно доказује да су штетне климатске промјене антропогено увјетоване и да је искључиво човјек одговоран за ситуацију у којој се налазимо. Исто тако, човјек је одговоран и за поправљање ситуације коју је сам узроковао. То је наша људска, цивилизацијска и историјска одговорност.

Неко може казати, па добро, Босна и Херцеговина је мала земља, њен допринос штетним емисијама CO₂ је 7,58 тона по глави становника или у глобалном удјелу само 0.07%. Имамо мање становника него предграђе неког великог европског града. Да то је тачно. Али наша одговорност је велика. Из простог разлога што, као што смо видјели, глобалне одлуке имају директне посљедице по нашу економију и животни стандард.

Због тога је БиХ, у дугорочном смислу, потребна, па и неопходна јасна и стратешка оријентација према чистим изворима енергије, који су данас у БиХ у доминантном проценту базирани на нашим хидроенергетским потенцијалима, али у будућности ће се сасвим сигурно ићи ка диверзификацији која ће подразумијевати планско и стручно управљање природним ресурсима, као и даљој дигитализацији, новим технологијама и информатичким системима који ће омогућити смањење трошкова, квалитетнији рад те примјену нових и савремених пословних модела.

Када говоримо о електричној енергији у контексту Босне и Херцеговине говоримо о релативно високом ступњу сигурности опскрбе који је потребно одржавати и у наредном раздобљу - балансирајући висок удио властите производње, интеграцију с регионалним тржиштима, трендове енергетске учинковитости и децентрализоване производње те циљеве конкурентности чишће енергије

Сматрам битним поновити да је Босна и Херцеговина до 2028. године преузела обвезу смањења CO₂ за 95 %, NO_x за 62 % и чврстих честица за 88 % у односу на 2014. годину за велика постројења за сагоријевање.

У терминима удјела ОИЕ -а у бруто финалној потрошњи енергије до 2020. године, усвојен је циљ остварења удјела од 40 % док је исторемено, имајући у виду степен нерационалне потрошње, неопходно континуирано проводити мјере енергетске ефикасности.

Истовремено, морамо бити свјесни и спремни на изазове које са собом носи будући развој и усклађивање регулаторно-институционалног оквира – дакле, усклађивање законодавства с правном стечевином Европске уније, што је комплексан задатак, с обзиром на то да подразумијева обимне и суштинске промјене те свеобухватну реформу енергетског сектора.

Али, то је пут ка енергетским пакетима и ЕУ директивама, односно пут ка ЕУ који за нас, како смо више пута казали, нема алтернативу.

Имајући у виду наведено, желим подсјетити да сам 2016. године као тадашњи предсједавајући Вијећа министара заједно са предсједницима и премијерима 170 земаља чланица Уједињених народа ставио потпис на Споразум о климатским промјенама који је годину дана раније парафиран у Паризу, којим се и наша земља обавезала на промицање ублажавања емисија стакленичких плинова на мање од 2%, уз потицање одрживог развоја.

Исто тако, у току овог мандата сам као предсједавајући Представничког дома и као изабрани заступник, поднио три важне иницијативе. Прва, о потреби усвајања Оквирног закона о заштити околиша, развоја и кориштења природних ресурса Босне и Херцеговине. Друга, о потреби усвајања Закона о регулатору тржишта

електричне енергије и природног гаса, преносу и тржишту електричне енергије. И трећа, о потреби усвајања првог Интегрисаног енергетског и климатског плана Босне и Херцеговине (NECP). То је обавеза коју смо преузели у поменутом Споразуму о климатским промјенама. Европска комисија је још 2016. године утврдила обавезу свих држава чланица Европске уније да израде ове енергетске и климатске планове за период од 2021. до 2030. године. Нажалост, ове иницијативе још увијек нису угледале свјетло дана, јер поједине политике нису препознале важност овог питања. Али оно што је битно, након дуго времена, отворио сам одређене теме у Парламентарној скупштини БиХ. О њима се говори, о њима се дискутује. О њима пишу медији. И то је позитивно. Наравно, у политичком амбијенту у БиХ ово нису теме које стоје на насловницама. Али, сигуран сам да ће доћи вријеме када због глобалних изазова који слиједе, да ће морати бити већа пажња посвећена овим питањима.

На крају, желим још једном честитати на организацији овог самита. Сматрам да је израда Дигиталног водича за инвестирање у енергетски сектор у БиХ пун погодак. Лично ћу исти презентирати на свим састанцима на којима будем имао прилику презентирати природне и енергетске потенцијале Босне и Херцеговине. Такођер, у свом политичком дјеловању наставит ћу заговарати зелене политике, јер мислим да су то политике будућности. При томе свакако требамо пронаћи адекватан баланс између економског раста и процеса декарбонизације. Мислим да нам то треба бити заједнички приоритет, јер “ми нисмо власници планете Земље, добили смо је само на привремено кориштење”.

А само до нас је да ли ће то привремено кориштење бити у најбољем интересу свих нас и генерација које долазе или ће бити несавјесно и себично, што може имати катастрофалне посљедице.

Хвала вам на пажњи. Желим вам успјешан рад."